

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Інститут № 5

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 Право (правозастосування)

Харків 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки інституту №5 протокол від 12.08.2024 № 10

Розробники:

1. доцент, доцент кафедри правового забезпечення господарської діяльності, к.ю.н., доцент Ананьєва Євгенія Андріївна

Рецензенти:

1. професор кафедри трудового та господарського права ХНУВС, д.ю.н., старший науковий співробітник Є.Ю. Подорожній
2. завідувачка кафедри трудового, аграрного, екологічного права та соціального захисту населення Харківського університету к.ю.н., доцент Т.І. Чавикіна

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 12	08 «Право» 081 «Право» Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти (назва СВО)	Навчальний курс _____1_____ (номер) Семестр _____1_____ (номер) Вид контролю: _____залік_____ (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – 16; (години) Семінарські заняття – 24; (години) Практичні заняття – ; (години) Лабораторні заняття – ; (години) Самостійна робота – 50; (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – _____ (кількість; № семестру) Реферати (тощо) – _____ (кількість; № семестру)		Лекції – 6; (години) Семінарські заняття – 4; (години) Практичні заняття – _____; (години) Лабораторні заняття – _____; (години) Самостійна робота – 80; (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – _____ (кількість; № семестру) Реферати – _____ (кількість; № семестру)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та

охорона праці», а саме першого розділу «Безпека життєдіяльності» є вивчення наукових основ взаємодії людини з біосферою та техносферою для розширення творчих можливостей майбутніх фахівців при виборі стратегії та тактики безпечної життєдіяльності, виховання нового покоління людей мораллю безпечної життєдіяльності. Метою вивчення другого розділу є оволодіння системою знань з основ охорони праці та вироблення вмінь та навичок у сфері управління охороною праці на виробництві, реалізація яких сприятиме поліпшенню умов праці, підвищенню її продуктивності, запобіганню професійним захворюванням, виробничому травматизму, аваріям.

Основними завданнями першого розділу є ідентифікація та аналіз шкідливих та небезпечних факторів У різних сферах життя та діяльності У системі “людина — життєве середовище”. Основними завданнями другого розділу є вивчення правової і нормативної бази охорони праці в Україні, вплив виробничого середовища на людину, класифікації умов праці, організаційних та економічних аспектів охорони праці.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати: поняття та прояви безпеки І небезпеки В навколишньому середовищі; основні ознаки, вийди, рівні І критерії надзвичайних ситуацій та джерел їх виникнення; можливий характер, Наслідки І методи оцінки впливу факторів навколишнього середовища на життєдіяльність людини; способи І засоби захисту працівників, правила поведінки при перебуванні В умовах небезпека та небезпечних ситуаціях

Для рішення цих задач студент повинен

вміти:

- ідентифікувати шкідливі і небезпечні фактори;
- проводити оцінку обстановки;
- визначати найбільш доцільні способи, засоби та заходи захисту.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми другого розділу студенти повинні

знати: законодавчі акти, правила, положення в області Охорони праці; перелік небезпечних і шкідливих факторів та їх небезпеку для людини; про основні напрямки зниження травматизму і загибелі людей.

Для рішення цих задач студент повинен

вміти:

- ідентифікувати шкідливі і небезпечні фактори;
- проводити оцінку обстановки;
- користатися і контролювати дотримання підлеглими правил техніки безпеки;
- визначати ступінь ризику при виконанні обов'язків;
- організовувати інструктажі і навчання підлеглих безпечним прийомам діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години / 3 кредита ECTS.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі права, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов та вимог.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу.
	ЗК-5	Навички використання інформаційних комунікаційних технологій.
	ЗК-6	Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-7	Здатність діяти на основі розвинутої правовсвідомості, правового мислення і правової культури.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ № 1 Безпека життєдіяльності

ТЕМА № 1. Безпека життєдіяльності як елемент безпекознавства

Безпекознавство, поняття, основні терміни. Принципи безпекоцентризму. Система безпеки та її якості: системність, функціональна цілісність, самоорганізація. Наукові засади безпеки життєдіяльності. Безпека життєдіяльності як галузь знань та навчальна дисципліна. Предмет та завдання навчальної дисципліни.

ТЕМА № 2 Негативний вплив факторів системи “людина - середовище” на безпеку людини.

Система “людина - середовище”. Складові природного середовища та їхня характеристика. Параметри природного середовища, які визначають умови життєдіяльності людини. Екологічна безпека.

Основні негативні фактори техногенної складової середовища, їх класифікація та характеристика негативної дії. Фізичні механічні термічні регресії ні електромагнітні фактори життєвого середовища та їх дія на організм людини. Іонізуючі випромінювання, механізмів дії на організм людини та можливі наслідки. Радіаційна безпека. Хімічні фактори життєвого середовища. Загальні механізми токсичної дії отруйних речовин на організм людини та принципи терапії отруєнь. Біологічні та психофізіологічні фактори небезпек, можливий характер та наслідки їх впливу на людину.

ТЕМА № 3 Небезпеки, наслідки їх реалізації та впливів на життєдіяльність людини.

Небезпеки як прояв дії факторів життєвого середовища. Поняття потенційної та реалізованої небезпеки. Ризик, складові ризику та їх оцінка. Матриця оцінки ризику. Концепція допустимого ризику. Методичні підходи до управління ризиком у системі безпеки життєдіяльності суспільства.

Класифікація небезпек: природні, техногенні, соціально-політичні, комбіновані. Природні небезпеки, класифікація, причини виникнення, характер негативного впливу на людину та життєве середовище. Техногенні небезпеки та їх класифікація. Поняття аварії та катастрофи. Потенційно небезпечні об'єкти. Аварії на транспорті і система життєзабезпечення мегаполісів та їх наслідки. Радіаційно і хімічно небезпечні об'єкти. Аварії на авіаційно і хімічно небезпечних об'єктах та їх наслідки. Явища, які супроводжують аварії і катастрофи так їх характеристика. Пожежі і вибухи та їх наслідки. Соціально-політичні небезпеки.

Надзвичайна ситуація, як наслідок реалізації небезпеки. Поняття та ознаки надзвичайної ситуації. Ідентифікація надзвичайної ситуації: класифікація надзвичайних ситуацій за походженням, визначення рівня надзвичайної ситуації за допомогою критеріїв що встановлені.

ТЕМА № 4 Основні небезпеки 21-го сторіччя.

Сучасна проблема старіння та її значення для людства. Наукова основа поняття “тривалість життя людини”. Середня тривалість життя людини, процес старіння людини та старість. Психологічний і соціальний вплив на старіння. Вітаукт, здатність організму довгостроково підтримувати адаптацію. Збереження енергії життя.

Актуальність боротьби з алкоголізмом. Шкідливість уживання алкоголю. Стадії та форми сп'яніння й алкоголізму, хронічне отруєння етиловим спиртом. Алкоголізм як хвороба. Вплив алкоголю на материнство.

Наркотики, їх різновиди, наркоманія. Поширення наркотиків в організмі людини. Виведення наркотиків з організму людини. Психологія людини, яка вживає наркотики.

Історія виникнення СНІДу та сучасний стан. Життєві обставини, які впливають на розповсюдження СНІДу. Дія вірусу імуннодефіциту в організмі людини. ВІЛ та СНІД в Україні. Міжнародні організації боротьби з ВІЛ СНІДом.

ТЕМА № 5 Управління безпекою життєдіяльності.

Нормативно-правова основа безпеки життєдіяльності. Категоризація нормативно-правової бази. Сучасна нормативно-правова база безпеки життєдіяльності в Україні. Основні закони, правила та інші документи з безпеки життєдіяльності. Конституція України як основний закон безпеки життєдіяльності. Основні статті конституції України які становлять основу безпеки життєдіяльності. Кодекс цивільного захисту України, зміст та основні розділи. Концепція розвитку безпеки життєдіяльності. Рівні управління безпекою життєдіяльності. Культура, декларація про безпеку.

Розділ № 2 Охорона праці

ТЕМА № 6 Охорона праці як нормативна дисципліна.

Охорона праці, її предмет, об'єкт, методологічні основи. Економічне та соціальне значення охорони праці. Основні етапи розвитку вчення про охорону праці. Роль вітчизняної науки. Зв'язок охорони праці з іншими дисциплінами. Стан охорони праці, виробничого травматизму і професійної захворюваності в Україні та інших державах. Невиробничий травматизм. Основні принципи державної політики України в галузі охорони праці. Основні поняття в галузі охорони праці.

ТЕМА № 7 Правові та організаційні питання охорони праці.

Гарантії прав та охорона праці. Законодавча база з охорони праці в Україні та міжнародні нормативно-правові акти з охорони праці. Права працівників при укладанні трудових договорів щодо охорони праці. Обов'язки роботодавця щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці та обов'язки працівника за трудовим договором. Тривалість робочого часу на підприємстві, тривалість відпочинку. Право працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Особливості охорони праці жінок. Особливості охорони праці неповнолітніх. Охорона праці інвалідів.

Нормативні акти з охорони праці. Загальне поняття про нормативно-правові акти з охорони праці. Система стандартів безпеки праці. Міжгалузеві та галузеві акти з охорони праці. Нормативні акти з охорони праці на окремих об'єктах. Відповідальність за порушення вимог щодо

охорони праці.

Організаційні питання з охорони праці. Поняття управління охороною праці. Державне управління охороною праці.

ТЕМА № 8 Управління охороною праці на виробництві.

Система управління охороною праці на виробництві. Задачі управління охороною праці. Планування робіт з охорони праці та контроль за її безпекою. Методи управління в системі управління охороною праці. Управління охороною праці на підприємстві. Основні функції служби охорони праці на підприємстві. Повноваження служби охорони праці на підприємстві. Комісія з питань охорони праці. Навчання та інструктажі з питань охорони праці.

ТЕМА № 9 Економічні методи управління охороною праці.

Фінансування охорони праці. Застосування матеріальних і моральних стимулів охорони праці. Значення Закону України “Про охорону праці” у стимулюванні працівників. Система стимулювання охорони. Відшкодування підприємствам і громадянам збитків, завданої порушення вимог щодо охорони праці. Відшкодування громадянам моральної шкоди завданої порушенням вимог щодо охорони праці.

ТЕМА № 10 Виробничий травматизм, професійні захворювання, аварії, їх розслідування та облік.

Основні групи причин виробничого травматизму і профзахворюваності. Причини нещасних випадків та їх характеристика. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій. Комісія з питань розслідування нещасних випадків на виробництві. Нещасні випадки які не відносяться до виробничих трав. Розслідування та облік нещасного випадку. Дії керівника після отримання повідомлення про нещасний випадок. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Розслідування та облік випадків хронічних професійних захворювань і отруєнь. Розслідування та облік аварій. Категорії аварій. Колективні та індивідуальні засоби захисту від дії небезпечних і шкідливих факторів виробничого середовища. Організаційні і технічні заходи захисту.

ТЕМА № 11 Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.

Фізіологічні основи праці. Характеристика основних форм діяльності людини. Працездатність людини. Монотонія й гіпокінезія, їх вплив на психофізіологічний стан людини. Стоннення, його причини та психофізіологічні механізми. Перевтома, її механізми, ступені розвитку та профілактика.

Поняття та основні завдання гігієни праці та виробничої санітарії. Фактори трудової діяльності та умови праці. Мікроклімат виробничого середовища та його значення для здоров'я і працездатності людини. Режим праці і жорсткість погоди. Шкідливі речовини та їх класифікація залежно від

дії на організм людини. Засоби захисту людини від шкідливих речовин. Вентиляція виробничих приміщень. Освітлення виробничих приміщень.

ТЕМА № 12 Основи технічної безпеки.

Поняття та об'єкти аналізу технічної безпеки. Ергономіка та її значення для охорони праці. Безпека виробничого устаткування. Безпека виробничих процесів. Технічні засоби безпеки, їх класифікація та вимоги до них. Об'єктивні та суб'єктивні технічні засоби безпеки.

Електробезпека. Небезпечне ураження людини електричним струмом. Засоби електробезпеки. Класифікація приміщень за рівнем електробезпек.

Контрольний захід – залік.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер розділу	Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
		Всього	з них:					
			лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
1.	ТЕМА № 1. Безпека життєдіяльності як елемент безпекознавства	8	2	2			4	
	ТЕМА № 2 Негативний вплив факторів системи “людина - середовище” на безпеку людини.	6	2	2			2	
	ТЕМА № 3 Небезпеки, наслідки їх реалізації та впливів на життєдіяльність людини.	8	2	2			4	
	ТЕМА № 4 Основні небезпеки 21-го сторіччя.	8	2	2			4	
	ТЕМА № 5 Управління безпекою життєдіяльності.	6		2			4	
	Всього за розділом:	36	8	10	-	-	18	
	2.	ТЕМА № 6 Охорона праці як нормативна дисципліна.	8	2	2			4
ТЕМА № 7 Правові та організаційні питання охорони праці.		8	2	2			4	
ТЕМА № 8 Управління охороною праці на виробництві.		8	2	2			4	
ТЕМА № 9 Економічні методи управління охороною праці.		7	1	2			4	
ТЕМА № 10 Виробничий травматизм, професійні захворювання, аварії, їх розслідування та облік.		5	1	2			4	
ТЕМА № 11 Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.		8		2			6	
ТЕМА № 12 Основи технічної безпеки.		8		2			6	
Всього за розділом:		54	8	14		-	32	
Всього за навчальною дисципліною:		90	16	24		-	50	Залік

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни	Вид контролю
-------	--	--------------

	Номер та назва навчальної теми	Всього	з них:					
			лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
1.	ТЕМА № 1. Безпека життєдіяльності як елемент безпекознавства		2				6	
	ТЕМА № 2 Негативний вплив факторів системи “людина - середовище” на безпеку людини.						6	
	ТЕМА № 3 Небезпеки, наслідки їх реалізації та впливів на життєдіяльність людини.		2	2			6	
	ТЕМА № 4 Основні небезпеки 21-го сторіччя.						6	
	ТЕМА № 5 Управління безпекою життєдіяльності.						6	
	Всього за розділом:	36	4	2			30	
2.	ТЕМА № 6 Охорона праці як нормативна дисципліна.		2	2			8	
	ТЕМА № 7 Правові та організаційні питання охорони праці.						7	
	ТЕМА № 8 Управління охороною праці на виробництві.						7	
	ТЕМА № 9 Економічні методи управління охороною праці.						7	
	ТЕМА № 10 Виробничий травматизм, професійні захворювання, аварії, їх розслідування та облік.						7	
	ТЕМА № 11 Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.						7	
	ТЕМА № 12 «Основи технічної безпеки».						7	
	Всього за розділом:	54	2	2			50	
Всього за навчальною дисципліною:		90	6	4			80	Залік

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Розділ № 1 «Безпека життєдіяльності»		

	ТЕМА № 1. Безпека життєдіяльності як елемент безпекознавства	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія розвитку безпеки життєдіяльності людини. 2. Сучасний стан безпеки життєдіяльності. 3. Теоретичні основи БЖД. 	
	ТЕМА № 2 Негативний вплив факторів системи “людина - середовище” на безпеку людини.	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Взаємодія людини з середовищем її мешкання. 2. Принципи і норми радіаційної безпеки. 3. Загальні механізми токсичної дії отруйних речовин. 4. Принципи терапії отруєнь. 5. Характеристика впливу та наслідків дії на людину психофізіологічних факторів небезпек. 	
	ТЕМА № 3 Небезпеки, наслідки їх реалізації та впливів на життєдіяльність людини.	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кількісна і якісна оцінка небезпек. 2. Причини виникнення природних небезпек. 3. Наслідки аварій і катастроф на радіаційнонебезпечних об'єктах. 4. Основні прояви тероризму. 	
	ТЕМА № 4 Основні небезпеки 21-го сторіччя.	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Середня тривалість життя людини, процес старіння людини та старість. 2. Психологічний і соціальний вплив на старіння. 3. Шкідливість вживання алкоголю. Стадії та форми сп'яніння й алкоголізму, хронічне отруєння етиловим спиртом. 4. Поширення наркотиків в організмі людини. Виведення наркотиків з організму людини. Психологія людини, яка вживає наркотики. 5. ВІЛ та СНІД в Україні. 	
	ТЕМА № 5 Управління безпекою життєдіяльності.	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Категоризування нормативно-правової бази. 2. Основні закони, правила та інші документи з безпеки життєдіяльності. 3. Концепція розвитку безпеки життєдіяльності. 4. Культура, декларація про безпеку. 	
	Частина № 2 «Охорона праці»	
	ТЕМА № 6 Охорона праці як нормативна дисципліна.	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні етапи розвитку вчення про охорону праці. 2. Стан охорони праці, виробничого травматизму і професійної захворюваності в Україні та інших державах. <p>Основні принципи державної політики України в галузі охорони праці.</p>	
	ТЕМА № 7 Правові та організаційні питання охорони праці.	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гарантії прав та охорона праці. 2. Особливості охорони праці неповнолітніх. 3. Охорона праці інвалідів. 4. Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці. 	
	ТЕМА № 8 Управління охороною праці на виробництві.	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Планування робіт з охорони праці та контроль за її безпекою. 2. Основні функції служби охорони праці на підприємстві 3. Повноваження служби охорони праці на підприємстві. 4. Комісія з питань охорони праці. 	

	ТЕМА № 9 Економічні методи управління охороною праці.	
	1. Застосування матеріальних і моральних стимулів охорони праці. 2. Система стимулювання охорони.	
	ТЕМА № 10 Виробничий травматизм, професійні захворювання, аварії, їх розслідування та облік.	
	1. Комісія з питань розслідування нещасних випадків на виробництві. 2. Нещасні випадки які не відносяться до виробничих трав. 3. Дії керівника після отримання повідомлення про нещасний випадок. 4. Спеціальне розслідування нещасних випадків. 5. Колективні та індивідуальні засоби захисту від дії небезпечних і шкідливих факторів виробничого середовища.	
	ТЕМА № 11 Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.	
	1. Працездатність людини. 2. Монотонія й гіпокінезія, їх вплив на психофізіологічний стани людини. 3. Стонлення, його причини та психофізіологічні механізми. 4. Перевтома, її механізми, ступені розвитку та профілактика. 5. Мікроклімат виробничого середовища та його значення для здоров'я і працездатності людини. 6. Режим праці і жорсткість погоди. 7. Вентиляція виробничих приміщень. 8. Освітлення виробничих приміщень.	
	ТЕМА № 12 «Основи технічної безпеки».	
	1. Ергономіка та її значення для охорони праці. 2. Безпека виробничих процесів. 3. Об'єктивні та суб'єктивні технічні засоби безпеки. 4. Небезпечне ураження людини електричним струмом. Засоби електробезпеки.	

5. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

5.1.1. Теми рефератів

до розділу №1 «Безпека життєдіяльності»

4. Історія розвитку безпеки життєдіяльності людини.

5. Сучасний стан безпеки життєдіяльності.
6. Теоретичні основи БЖД.
7. Людина в системі “людином — середовище”.
8. Сучасні проблеми екологічної безпеки людини.
9. Основні негативні фактори навколишнього середовища, що загрожують життєдіяльності людини.
10. Класифікація факторів навколишнього середовища та загальна характеристика їхньої негативної дії.
11. Взаємодія людини з середовищем її мешкання.
12. Принципи і норми радіаційної безпеки.
13. Загальні механізми токсичної дії отруйних речовин.
14. Принципи терапії отруєнь.
15. Характеристика впливу та наслідків дії на людину психофізіологічних факторів небезпек.
16. Характеристика і класифікація небезпек.
17. Характеристика природних небезпек.
18. Кількісна і якісна оцінка небезпек.
19. Причини виникнення природних небезпек.
20. Наслідки аварій і катастроф на радіаційнонебезпечних об'єктах.
21. Основні прояви тероризму.
22. Класифікація надзвичайних ситуацій за характером джерела.
23. Спостереження і контролю за забрудненням навколишнього середовища.
24. Середня тривалість життя людини, процес старіння людини та старість.
25. Психологічний і соціальний вплив на старіння.
26. Шкідливість уживання алкоголю. Стадії та форми сп'яніння й алкоголізму, хронічне отруєння етиловим спиртом.
27. Поширення наркотиків в організмі людини. Виведення наркотиків з організму людини. Психологія людини, яка вживає наркотики.
28. ВІЛ та СНІД в Україні.
29. Категоризація нормативно-правової бази.
30. Основні закони, правила та інші документи з безпеки життєдіяльності.
31. Концепція розвитку безпеки життєдіяльності.
32. Культура, декларація про безпеку.

до розділу № 2 «Охорона праці»

1. Основні етапи розвитку вчення про охорону праці.
2. Стан охорони праці, виробничого травматизму і професійної захворюваності в Україні та інших державах.
3. Основні принципи державної політики України в галузі охорони праці.
4. Гарантії прав та охорона праці.
5. Особливості охорони праці неповнолітніх.
6. Охорона праці інвалідів.

7. Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці.
8. Планування робіт з охорони праці та контроль за її безпекою.
9. Основні функції служби охорони праці на підприємстві
10. Повноваження служби охорони праці на підприємстві.
11. Комісія з питань охорони праці.
12. Застосування матеріальних і моральних стимулів охорони праці.
13. Система стимулювання охорони.
14. Комісія з питань розслідування нещасних випадків на виробництві.
15. Нещасні випадки які не відносяться до виробничих трав.
16. Дії керівника після отримання повідомлення про нещасний випадок.
17. Спеціальне розслідування нещасних випадків.
18. Колективні та індивідуальні засоби захисту від дії небезпечних і шкідливих факторів виробничого середовища.
19. Працездатність людини.
20. Монотонія й гіпокінезія, їх вплив на психофізіологічний стан людини.
21. Стомлення, його причини та психофізіологічні механізми.
22. Перевтома, її механізми, ступені розвитку та профілактика.
23. Мікроклімат виробничого середовища та його значення для здоров'я і працездатності людини.
24. Режим праці і жорсткість погоди.
25. Вентиляція виробничих приміщень.
26. Освітлення виробничих приміщень.
27. Ергономіка та її значення для охорони праці.
28. Безпека виробничих процесів.
29. Об'єктивні та суб'єктивні технічні засоби безпеки.
30. Небезпечне ураження людини електричним струмом. Засоби електробезпеки.

6. Методи навчання

Всі види занять з дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці» проводяться у спеціально обладнаних аудиторіях з використанням засобів захисту, приладів, устаткування, електрифікованих стендів та іншого спеціального майна. При проведенні практичних занять навчальні групи поділяються на підгрупи та здійснюється двома викладачами на підставі Закону України «Про вищу освіту» та Розпорядження МВС України від 01.07.1998 року № 3571/Ан «Про дотримання заходів безпеки при проведенні занять». Одночасно, під час проведення практичних занять створюється інтерактивне середовище, яке сприятиме розвитку у студентів творчого мислення, вміння вирішувати певні завдання на фоні навчальної обстановки, виробленню практичних навиків з підвищення спроможності сталого функціонування ОГ у надзвичайних ситуаціях, реалізації аварійно рятувальних, відновлювальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації наслідків НС.

7. Методи контролю до розділу «Безпека життєдіяльності»

1. Безпекознавство, поняття, основні терміни.
2. Безпека життєдіяльності як галузь знань та навчальна дисципліна.
3. Предмет та завдання навчальної дисципліни.
4. Історія розвитку безпеки життєдіяльності людини.
5. Сучасний стан безпеки життєдіяльності.
6. Теоретичні основи БЖД.
7. Сучасні проблеми екологічної безпеки людини.
8. Основні негативні фактори навколишнього середовища, що загрожують життєдіяльності людини. Їх класифікація та характеристика їх негативної дії.
9. Загальна характеристика фізичних, механічних, термічних та електромагнітних факторів навколишнього середовища.
10. Характеристика хімічних факторів небезпеки.
11. Характеристика впливу та наслідки дії на людину біологічних факторів небезпек.
12. Характеристика впливу та наслідків дії на людину психофізіологічних факторів небезпек.
13. Принципи і норми радіаційної безпеки.
14. Загальні механізми токсичної дії отруйних речовин.
15. Характеристика і класифікація небезпек.
16. Характеристика природних безпек.
17. Характеристика техногенних аварій і катастроф.
18. Характеристика соціально-політичних безпек.
19. Основні прояви тероризму.
20. Сучасна проблема старіння та її значення для людства.
21. Психологічний і соціальний вплив на старіння.
22. ВІЛ та СНІД в Україні.
23. Нормативно-правова основа безпеки життєдіяльності.
24. Сучасна нормативно-правова база безпеки життєдіяльності в Україні.
25. Конституція України як основний закон безпеки життєдіяльності.
26. Основні статті конституції України які становлять основу безпеки життєдіяльності.
27. Кодекс цивільного захисту України, зміст та основні розділи.
28. Рівні управління безпекою життєдіяльності.
29. Основні закони, правила та інші документи з безпеки життєдіяльності.
30. Концепція розвитку безпеки життєдіяльності.

до розділу № 2 «Охорона праці»

1. Охорона праці, її предмет, об'єкт, методологічні основи.

2. Зв'язок охорони праці з іншими дисциплінами.
3. Основні поняття в галузі охорони праці.
4. Основні принципи державної політики України в галузі охорони праці.
5. Законодавча база з охорони праці в Україні та міжнародні нормативно-правові акти з охорони праці.
6. Особливості охорони праці жінок.
7. Особливості охорони праці неповнолітніх.
8. Охорона праці інвалідів.
9. Нормативні акти з охорони праці.
10. Поняття управління охороною праці. Державне управління охороною праці.
11. Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці.
12. Система управління охороною праці на виробництві.
13. Задачі управління охороною праці.
14. Методи управління в системі управління охороною праці.
15. Навчання та інструктажі з питань охорони праці.
16. Основні функції служби охорони праці на підприємстві
17. Повноваження служби охорони праці на підприємстві.
18. Комісія з питань охорони праці.
19. Фінансування охорони праці.
20. Значення Закону України “Про охорону праці” у стимулюванні працівників.
21. Відшкодування громадянам моральної шкоди завданої порушенням вимог щодо охорони праці.
22. Основні групи причин виробничого травматизму і профзахворюваності.
23. Причини нещасних випадків та їх характеристика.
24. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій.
25. Розслідування та облік аварій. Категорії аварій.
26. Організаційні і технічні заходи захисту.
27. Колективні та індивідуальні засоби захисту від дії небезпечних і шкідливих факторів виробничого середовища.
28. Фізіологічні основи праці.
29. Засоби захисту людини від шкідливих речовин.
30. Поняття та об'єкти аналізу технічної безпеки.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени

(комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт 10.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за} \\ \text{семестр} \end{array} \right) / 2 \right) * 10$$

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих

його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт 10, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить 50.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість балів} \\ \text{(перед підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим контролем} \end{array}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної} \\ \text{дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{за поточний} \\ \text{семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Підсумкові бали за} \\ \text{попередній семестр} \end{array} : 2$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно

засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, виконати практичне завдання тощо	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			
75 – 79			
70-74	Задовільно («зараховано»)	C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
65-69			
		D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками

60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1-20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література

Основна

1. Безпека життєдіяльності та охорона праці: підручник. - Харків: ХНУВС, 2021.—308 с.
<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/064659a3-311c-4355-b1c4-47647cc9038c/content>
2. Система безпеки життєдіяльності людини: монографія/ Сркупенко В.В., Бандурка О.М. та ін. – Харків: Факт, 2023. – 308с.
3. Стиценко Т.Є., Пронюк Г.В., Сердюк Н.М., Хондак І.І. «Безпека життєдіяльності»: навч. посібник / Т.Є Стиценко, Г.В. Пронюк, Н.М. Сердюк, І.І. Хондак. – Харків: ХНУРЕ, 2018. – 336
https://os.nure.ua/wpcontent/uploads/2019/05/posibnik-bgd_2018_p.1.pdf
4. Зацарний В.В., Зеркалов Д.В., Землянська О.В. Безпека життєдіяльності. навч. посібник. К.: «Основа». 2015. 326 с. <http://opcb.kpi.ua/wp-content/uploads/2012/01/Безпека-життєдіяльності.pdf>
5. Кіт Л.Я., Наливайко Н.В. Основи рятування і збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 132 с. <https://lnu.edu.ua/life-safety/wp-content/uploads/2020/11/Book Kit FirstAid 2020.pdf>
6. Охорона праці в галузі юриспруденції. За ред.. П.Д. Пилипенка. К.: Ін Юре, 2013.
<https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/149252/CD910.pdf?sequence=1>

7. Трудове право України: навч. посіб. / кол. авторів; за ред. Кучера В.О. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 598 с.
<http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/451>
8. Іншин М.І., Костюк В.Л. Трудове право України: підручник К.: ЦУЛ, 2020. 472 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Vyshnovetska_Svitlana/Trudove_pravo_Ukrainy.pdf
9. Яковлєв О. А. Фундаментальні проблеми правового регулювання умов праці і встановлення гарантій для працівників: монографія. Харків: Право, 2019. 456 с.
<https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/ef956b2d-d52b-4c7d-99bb-48ed8d5553bb/content>
10. Яремко З.М., Тимошук С.В., Писаревська С.В., Стельмахович О.Б. Охорона праці : навч. посібник за ред. проф. З.М. Яремка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 430 с. https://www.lnu.edu.ua/life-safety/wp-content/uploads/2017/03/Book_OP_Yaremko_2010_Introduction.pdf
11. <http://eprints.kname.edu.ua/21375/1/Пр.гот..pdf>
12. Безпека життєдіяльності : нормативні документи для навчальних закладів. – 4-те вид., допов. і перероб. – К. : Основа, 2015. – 1024 с.
<https://core.ac.uk/download/pdf/73901868.pdf>

Нормативно-правові акти:

13. Конституція України : від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
14. Кодекс цивільного захисту від 02.04.2020 // Відомості Верховної Ради України. №34-35. Ст. 458. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
15. Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями від 24 березня. 2004 р. № 368 // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 368. – Ст. 11. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-п>
16. Про затвердження положення про єдину державну систему цивільного захисту від 9 січня. 2014 р. № 1065-2019-п// Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 11. – Ст. 51. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п>
17. Про затвердження Типового положення про державну надзвичайну протиепідемічну комісію при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній державній адміністрації від 11 жовт. 2002 р. № 1501-2002-п // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 1501. – Ст. 11. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1501-2002-п>
18. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 1971. - №50. – ст. 375 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
19. Про охорону праці від 14.10.1992 від 2695-XII_// Відомості Верховної

Ради України. – 1992. - №49. – ст. 669 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>

20. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві від 17 квітня 2019 № 337-2019-п // Відомості Верховної Ради України. – 2019. - №337. – ст. 143 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-п>
21. Про охорону навколишнього природного середовища від 126.09.91 № 1268-XI // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - №41. – ст. 546 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

Додаткова

22. Азаров С.І., Сидоренко В.Л., Єременко С.А., Пруський А.В. Методичні засади пожежного аудиту вибухопожежонебезпечних об'єктів. Науковий вісник: Цивільний захист та пожежна безпека. 2020. No 2(10). С. 3-14. <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/9854/1/5-13-PB.pdf>
23. Волошина С.М. Поняття безпеки й гігієни праці. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. Серія ПРАВО. Вип. 35. Ч. I. Т. 2. С. 48-51. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=nvuzhpr_2015_35\(1.2\)_13](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=nvuzhpr_2015_35(1.2)_13)
24. Кисель А. Правове регулювання охорони праці неповнолітніх. Підприємство, господарство і право. 2019. No 10. С. 73-78. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/10/13.pdf>
25. Корецький Ю.О. Механізми державного регулювання екологічної безпеки в надзвичайних ситуаціях. Державне управління та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 1(44). С. 44-51. <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/dec/25915/11.pdf>
26. Литвин А.Ф. Пріоритетні шляхи вдосконалення умов охорони праці власником на підприємстві. Молодий вчений. 2018. No 10. С. 281-284 [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=molv_2018_10\(1\)_69](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=molv_2018_10(1)_69)
27. Рогуля А. Реалізація державної політики у сфері безпеки життєдіяльності на рівні територіальних громад. Державне управління та місцеве самоврядування. 2018. No3(38). С. 157-63. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=ipd_2017_2_20
28. Розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві: Навч. посібник. В.Л. Филиппчук, К.Н. Ткачук, О.С.

Пєчнїков, О.С. Шаталов, Д.В. Зеркалов, О.М. Кухнюк. К: Основа, 2016. 304 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/297138948.pdf>

29. Яковлєв О.А. Принципи державної політики в галузі охорони праці: погляд правника. Право та інновації. 2017. No 2. С. 75-80.
http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=apir_2017_2_12

Інформаційні ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>.
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
5. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи <http://www.mns.gov.ua/>.
6. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
7. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
8. Північноатлантичний альянс НАТО) <http://www.nato.int/>.
9. Новини про поточні події у світі, в т. ч. про надзвичайні ситуації <http://www.100top.ru/news/> (російською мовою).
10. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території <http://www.scgis.ru/russian/>.
11. Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру <http://chronicl.chat.ru/>.
12. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства <http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).
13. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
14. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
15. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
16. <http://www.iasis.ru> - Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств-участников Содружества Независимых Государств МПА СНГ).

17. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
18. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
19. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України НАУ».
20. <http://www.budinfo.com.ua> - Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».